

Hallintopalveluiden ja johdon selonteko tarkastuslautakunnan arviointikertomuk- seen

1. Selonteko tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen v. 2024

Kunnanjohtaja ja hallintojohtaja kiittävät tarkastuslautakuntaa saadusta palautteesta ja vastaavat tarkastuslautakunnan huomioihin seuraavasti:

a. Hallintopalvelut

Myönteisinä havaintoina tarkastuslautakunta on raportoinut, että

- sairauspoissaolot ovat vähentyneet vuoden 2024 aikana,
- sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty tilivuoden aikana

Tarkastuslautakunta on esittänyt kriittisenä havaintona huolensa seuraavasti:

- tapaturmien määrä on kaksinkertaistunut, joka herättää huolen turvallisuuskäytäntöjen riittävydestä,
- kuinka hallinnossa varmistetaan kuntalain toteutuminen toimielimien kokoonpanossa ja sääntöjen sekä ohjeiden laadinnassa,
- kuinka huolehditaan riskien ja sisäisenvälvönnän seurannassa, että koko henkilöstön näkemys huomioidaan raportoinnissa?

Turvallisuuskäytännöt

Koko henkilöstön sairauspoissaolopäiviä oli yhteensä 2722 kalenteripäivää vuonna 2024 (2023: 3388 pv). Näistä viisitoista (15) päivää oli työtapaturmista aiheutuneita poissaoloja. Tapaturmia, joista aiheutui työkyvyttömyyttä, sattui vuonna 2024 yhteensä neljä (4) kpl (2023: 2 kpl). Tapaturmien kappalemäärässä on noussut kahdella (2).

Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuneet palkkakustannukset olivat vuonna 2024 yhteensä 215 670,33 € (2023: 279 856,10 €). Tähän sisältyvät sekä terveysperusteiset sairauspoissaolot että työtapaturmat.

Turvallisuuskäytännöistä huolehditaan ja niitä kehitetään monin tavoin. Työturvallisuus on sisällytetty vuonna 2024 kunnanhallituksen hyväksymään perehdytysoppaaseen ja -suunnitelmaan (Yhteistyötoimikunta 02.09.2024 § 33, Kunnanhallitus 16.09.2024 § 237). Työympäristön tilaa tarkkaillaan jatkuvasti, muutosten vaikutukset ennakoitaa ja esille tulleet epäkohdat korjataan. Käytäntönä on, että työn vaarojen

ja riskien arviointi suoritetaan järjestelmällisesti joka palvelualueella. Läheltä piti -tilanteita ja turvallisuushavaintoja seurataan ja toimenpiteitä tehdään ennakoivasti. Työsuojeluorganisaation suunnitelmissa on turvatuokioiden pitäminen henkilökunnalle (tavoite 1-4 krt / vuosi.) Turvallisuushavainnoista ja läheltä piti -tilanteista tulee ilmoitus esihenkilölle Falconyn -ohjelmistosta.

Työterveyshuolto tekee suunnitelmallisesti työpaikkaselvityksiä henkilökunnan työskentelypisteisiin. Toteutuneita käyntejä vuonna 2025:

- Tammikuu: Kestilän kirjasto tehty 27.1.2025,
- Helmikuu: Vaarintalo päiväkotia ja eskari 10.2.2025,
- Maaliskuu: Pentti Haanpään koulu Piippola 10.3.2025 ja
- Huhtikuu: TE-tilat, Rantsila, Varikko 7.4.2025

Suunnitelman mukaan syksyn 2025 ja kevään 2026 aikana työpaikkaselvitykset tehdään seuraavasti:

- Aleksanterin koulu, Rantsila,
- Ganaderin koulu Rantsila,
- Hanketyöntekijät Mäkelän talo Pulkila,
- Kestilän päiväkotia,
- Kestilä toimisto ja
- Pikkupihlajan päiväkotia.

Tapaturmien vähentäminen ja tehollisen työajan kasvattaminen tapahtuu kunnanhallituksen (20.01.2025 § 355) hyväksymän hyvinvoinnin johtamismatriisin mukaisesti.

Ko. matriisin osa-alue 2:n (Työssäolon lisääminen, poissaolojen vähentäminen) mukaisesti esihenkilön tehtävänä on huolehtia terveelliset ja turvalliset työolosuhteet sekä työn vaarojen arviointi. Lisäksi esihenkilö vastaa perehdytyksestä. Työntekijän vastuulla on noudattaa turvallisia työmenetelmiä. Palvelualueen johtajan vastuulla on niin ikään huolehtia työn vaarojen arvioinnista ja riskienarvioinnista.

Työsuojelun tehtävänä on osa-alue 1:n (Motivaatiotason nostaminen / innostuksen kasvattaminen) mukaisesti mm. edistää 1. toimivaa ja kehittävää työsuojeluyhteistyötä ja 2. innostavaa työsuojelu- ja työturvallisuuskulttuuria. Lisäksi osa-alue 2:n mukaisesti työsuojeluorganisaation tehtävänä on osaltaan luoda selkeät toimintatavat ja

rakenteet työsuojeluyhteistoiminnalle, järjestää turvallisuuskävelyt ja osallistua työpaikan vaarojen arviointiin.

Osa-alue 4:n (ammattiosaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen) mukaisesti työsuojeluorganisaatio järjestää esihenkilön tukena säännöllisiä työsuojelu- ja turvallisuuskoulutuksia, työsuojeluvartteja ja vastaa työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta.

Kuntalain toteutuminen toimielimien kokoonpanossa ja sääntöjen sekä ohjeiden laadinnassa

Tiedossa ei ole, että kuntalaki ei olisi toteutunut Siikalatvan kunnan toimielinten kokoonpanossa ja sääntöjen sekä ohjeiden laadinnassa. Viranhaltijoiden ja toimielinten päätöksiin kuuluu kirjata toimivaltaperusteet.

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, jonka apuna johto voi käyttää sisäistä tarkastusta.

Esimerkiksi yhdenvertaisuuslaissa on pakottavat säädökset yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta. Tasa-arvosta ja sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa.

Hyvä tilintarkastus ja sitä täydentävä ulkoinen tarkastus osaltaan tukevat hyvän hallinnon käytännön toteuttamista. Lisäksi aluehallintovirastot tekevät sektorikohtaista, erityislainsäädäntöön perustuvaa kuntien yleistä laillisuusvalvontaa.

Perustuslain 108 §:n 1 mom. mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta

Riskien ja sisäisen valvonnan seurannassa noudatetaan sisäisen valvonnan ohjetta ja ohjeistuksia (mm. Kunnanhallitus 27.08.2024 § 211). Toimiva sisäinen valvonta ja

riskienhallinta pohjautuu kunnassa sujuvaan ja laadukkaaseen arkeen, ajantasaiseen ohjeistuksiin sekä laadukkaaseen ja toimivaan johtamiseen.

Kunnan toiminnan ja talouden valvontajärjestelmä muodostuu ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta. Ulkoinen valvonta jakaantuu tarkastuslautakunnan arviointiin ja lakisääteiseen tilintarkastukseen. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, jonka apuna johto voi käyttää sisäistä tarkastusta.

Oikeus hyvään hallintoon turvataan perustuslain 21 §:ssä. Hyvän hallinnon takeet määritellään hallintolaissa, kuntalaissa ja julkisuuslaissa.

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastamisen ohella tarkastettava, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Kunnan toiminnan peruslähtökohta on sääntöpohjainen päätöksenteko ja hyvä hallinto. Reunaehdot tulevat lainsäädännöstä. Siikalatvan kunnan hallinnossa varmistetaan kuntalain toteutuminen toimielimien kokoonpanossa ja sääntöjen sekä ohjeiden laadinnassa perustamalla päätökset lakiin, hallintosääntöön ja hyvän hallinnon periaatteisiin. Kuntalain toteutuminen toimielimien kokoonpanossa ja sääntöjen sekä ohjeiden laadinnassa varmistetaan, kun

- on oikeus tehtävän tekemiseen (hallintosääntö, lainsäädäntö, sisäinen ohjeistus, muu päätös),
- on toimivalta,
- päätös perustuu lainsäädäntöön (määrittelee eri palvelualueiden/toimialojen lakisääteisiä tehtäviä) ja
- toimitaan lakien, asetusten, ohjeiden, sisäisten ohjeiden, tehtäväkuvausten, prosessikuvausten yms. mukaisesti.

Siikalatvan kunnassa riskien ja sisäisenvalvonnan seurannassa ydinasia ei tällä hetkellä ole se, että *koko henkilöstön* näkemys huomioidaan *raportoinnissa* vaan se, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on *osa jokaisen arkea ja päivittäistä tekemistä*. Kunnassa pyritään toimivaan sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan keskittymällä esihenkilötyössä ja johtamisessa ao. kysymyksiin:

- Kuka tekee?

- Mitä pitäisi tehdä ja miksi?
- Mitä tekee?
- Mihin perustuu?
- Miten seurataan?
- Miten ja kuinka usein varmistetaan ja raportoidaan?
- Milloin tekee?
- Miten tekee?

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportoinnissa voi vuosittain painottua eri teemat, jolloin vastaamiseen osallistuu eri toimihenkilöt ja viranhaltijat palvelualueen johtajan johdolla.

b. Konserniyhtiöt

Myönteisinä havaintoina tarkastuslautakunta on raportoinut, että

- Siikalatvan Lämpö Oy ja Siikalatvan Vesi Oy fuusioituivat 30.6.2024, se eteni suunnitelmallisesti ja vahvasti kassavirtaa

Tarkastuslautakunta on esittänyt kriittisenä havaintona huolensa seuraavasti:

- Kuinka Siikalatvan Ruokapalvelut on varautunut tulevaisuuden haasteisiin kilpailun kiristyessä?

Siikalatvan Ruokapalvelut Oy:n varautuminen tulevaisuuden haasteisiin

Ruokapalvelut Oy varautuu tulevaisuuden haasteisiin ylläpitämällä talous tasapainossa. Yhtiön toiminnallinen tavoite on laadukkaan ja kustannustehokkaan ruoan tuotanto ja yhtiö hakee synergiaetuja yhdistelmätyöllä (siivous/ruokatuotanto -yhdistelmä). Yhtiö kiinnittää erityistä huomiota ikääntymisen ja työssä jaksamisen tuomiin haasteisiin. Toiminnan jatkuminen yhtiömuotoisena on strateginen valinta, joka antaa mahdollisuudet toteuttaa palveluita inhouse-säätelyn rajoissa myös konsernin ulkopuolisille tahoille.

c. Yleiset huomiot

Myönteisinä havaintoina tarkastuslautakunta on raportoinut, että

- Tarkastuslautakunta kiittää organisaatiota taloushallinnon hyvästä kehityksestä. Taloudenpito on tarkentunut, talousosaaminen juurtunut koko organisaatioon ja raportointi muuttunut paremmin päätöksentekoa tukevaksi. Jatkamalla samalla linjalla kunta varmistaa kestävä ja läpinäkyvä taloudenpidon.
- Tarkastuslautakunta on huomionnut tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatijoiden erinomaisen työn. Asiakirjat ovat selkeästi ja kattavasti laadittu, tarjoten lukijalle hyvin jäsenneltyä ja informatiivista tietoa kunnan toiminnasta ja taloudellisesta tilanteesta.
- Erityisesti ansaitsee kiitosta se, että sisältö on sanallisesti sujuvaa ja ymmärrettävää, mikä tekee raporttiin perehtymisestä helppoa. Tämä laadukas dokumentti tukee kunnan päätöksentekoa ja edistää avointa hallintoa.

Tarkastuslautakunta on esittänyt kriittisenä havaintona huolensa seuraavasti:

- Kunnalle on laadittu Sudenrohkea strategia. Tarkastuslautakunta pohtii, että toteutuuko strategian mukainen myönteinen henki kunnan päätöksenteossa.

Toteutuuko strategian mukainen myönteinen henki kunnan päätöksenteossa.

Kunnanhallitus ja valtuusto toteuttivat itsearviointin keväällä 2025. Kunnanhallituksen itsearviointin mukaan hallituksessa on pääosin luottamuksellinen työskentelyilmapiiri ja hallituksen toiminta on pääosin eettisen ohjeistuksemme mukaista. Tehtyihin päätöksiin myös sitoudutaan kunnanhallituksessa. Sen sijaan pääosin eri mieltä ollaan seuraavista väittämistä: Keskinäinen kunnioitus säilyy myös ristiriitatilanteissa, keskustelu hallituksessa keskittyy olennaisiin asioihin ja kokoukset eivät veny tarpeettomasti. Kunnanvaltuuston itsearviointin puolestaan ollaan pääosin sitä mieltä, että valtuutetut eivät suhtaudu kunnioittavasti toisiinsa ja että yhteisiä pelisääntöjä ei ole olemassa eikä niistä pidetä kiinni. Valtuustoryhmien välisen yhteistyön toimivuus nähdään pääosin tyydyttäväksi, huonoksi tai erittäin huonoksi. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että strategian mukainen myönteinen henki ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla kunnan päätöksenteossa.

Kunnanhallituksen (20.01.2025 § 355) hyväksymän hyvinvoinnin johtamismatriisin mukaisesti Siikalatvan kunnan poliittinen johdon vastuulla ja tehtävänä on mm.

1. positiivisen kuvan ja asenteen välittäminen kunnan toiminnasta,

2. esimerkkinä toimiminen,
3. henkilöstön työn tukeminen ja tunnustuksen antaminen hyvästä työstä, yhteen hiileen (ei vastakkainasettelua) ja
4. toimiva vuorovaikutus johtavien viranhaltijoiden kanssa.